

שמעתא עמיקתא

גליון ת"ה | פרשת לך לך | תש"פ | קהילת הניכוי הישיבות | רמות ב'

פניני הלכה

הפריש חלה וחזרה ונתערבה בעיסה כיצד ינהג

עובדא הוה באחד שהפרישה אשתו חלה, ולאחר זמן הבחינה עהלו שהפרישה חזרה ונתערבה בעיסה, ושאל כיצד ינהוג כעת למעשה.

א - כתב הרמב"ם (ריש פ"ה מהל' ביכורים) מ"ע להפריש חלה תרומה מן העיסה לכהן שנאמר ראשית עריסותכם חלה תרימו תרומה. וראשית זו אין לה שיעור מן התורה, אפילו הפריש כשעורה פטר את העיסה וכו'. ומדברי סופרים שמפרישין אחד מעשרים וארבעה מן העיסה כדי שיהיה בה כדי מתנה לכהן וכו'. והנחתום העושה למכור בשוק מפרש אחד ממ"ח וכו'.

וכתב עוד (שם ה"ה ה"ט) דאין חיבים בחלה מן התורה אלא בא"י, ובזמן שכל ישראל שם, לפיכך חלה בזה"י אינה אלא מדינה. ובזמן הזה שאין עיסה טהורה מפני טומאת מת מפרשיין אחד ממ"ח ושורפין אותה מפני שהיא טמאה ויש לה שם עיקר מן התורה. והובאו דבריו לדינא בשו"ע (יו"ד סי' שכ"ב סי' א' וסי' ב').

וכת' **הברכ"י** (סי' שכ"ב סי' ב') דלפי מ"ש השו"ע בסי' של"א שייך בתרומה גדולה בחז"ל שיעורה בכל שהוא, נר' דה"ה בחלה. וכ"כ **החיד"ש** (מצעות התלויות בא"י) להרמב"ם שכת' בפ"ה מביכורים כמ"ש השו"ע בזה"י, ובפ"ה דתרומות כמ"ש השו"ע סי' של"א. וכ"כ **המב"ש** (ח"י סי' מ"ז) ובני **המהרי"ם** (ח"י סי' פ"ה). וכ"כ **המהריק"ש** בהגהותיו. וכ"כ בתשובת כתי"ל להרב **שמואל מנאדמיאן** ובהגהות כתי"ל לוקני **מהר"א אזולאי** זלה"ה. וכן הורה רבו של המחבר **מהר"י בי רב**, כמ"ש מהר"א אזוכרי בספר חרדים. וכן **הפרי"ח** בליקוטים הביא תשובת המב"ש וכת' דכן עמא דבר. אמנם **האר"י** ז"ל בשער המצוות פ"ר שלח כתי"ל דגם עתה דלשפרה אזולאי דקדקו להוציא א' חלקי מ"ח, אבל לא ראיתי ולא שמעתי ששום חסיד בדורנו נוהג כן. ונע"מ שיהיה בזה **הפני יחי** שיש פרשת שמעתי סי"ג.

וכן מנהג בני ספרד למעשה להפריש חלה כל שהוא. אולם **הרמ"א** הביא דברי **המהרי"ל** דנהגו לטול כזית. ועיי' **בחז"א** (שבועות סי' ה' סי' ק"ד) שהביא קושיות **הגר"א** (סי' של"א סי' ט"ז) על הרמב"ם והמחבר דבתרומה כתבו דבה"ז יפריש כ"ש, ובחלה כתבו שיעור אחד ממ"ח, וכתב שם לבאר דבריהם, וסי' וכתב - ובעיקר הדין לא ללה לנו הגר"א ז"ל דעתו אלא שדעתו ז"ל שיש להשוות חלה לתרומה, וחל"ה מ"ח תרומה אין לה שיעור.

וכ"כ **בדרך אמונה** (פ"ה מביכורים סי' ע"ה) דלדינא אפשר לנהוג כמנהגו ולהפריש כזית. [וכתי' עוד בצ"מ סי' ק"א] **ד"כ** בדואי טבל, אבל בספק טבל דואי סגי בכ"ש וא"י אפי' כזית. **ב"ת** (חלה פ"א מ"ט) החלה והתרומה חיבין עליהן מיתה וחומש, ואסורים לזרים, והם נכסי כהן, ועולין באחד ומאה. וכן מבואר לדינא **ברמב"ם** (פ"ה דתרומות ח"א) דתרומה עולה באחד ומאה.

[וכתב **הרמב"ם** (פ"ה מהל' ביכורים ה"ה) דחלת חו"ל מותר לאוכלה עם הזר על שרולחן אחד לפי שאינה מדמעת אפי' נתערבה שם בשוה. ע"כ. וכן פסק **המחבר** (סי' שכ"ב סי' א'). ובניאר **הט"ז** (סי' א') דדוקא חלת חו"ל שעיקרה אינו אלא מדרבנן, אבל חלת א"י אפי' בזה"י ע"פ שאינה אלא מדרבנן, כיון דקדקרה דאורייתא אינה בכלל זה. ו**הרמ"א** (שם) הביא דעת החולקין דאף חלת חו"ל אוסרת תערובתה עד מאה ואחד אם הוא במינה, ושלא במינה עד שישישם. וא"י בנידון דידן, היכא דלא היה בעיסה פי מאה משיעור החלה, נאסרה כל העיסה מחמת התערבות, אבל היכא דהיה בעיסה ק"י' לבטל החלה שנתערבה בה, כיון שנוהג להפריש חלה כל שהוא, או שהפריש כזית חלה אך מעיסה גדולה, לא נאסרה העיסה מחמת תערובת החלה.

אלא דעי' **ברמב"ם** (פ"ה דתרומות) דהיא דבטלה בק"א דהיינו שנפלה סאה תרומה לטמא דהוא שאין של חולקין ונתערב הכל צריך להרים מהכל סאה א' ולתנה לכהן. ועיי' **בחז"א** (דמאי סי' ט"ז סי' ט"ז) ד"ס"ל דהאי דינא אינא אלא תרומה טמאה בחז"ל. וא"י נמצא למעשה דאף היכא דנתבטלה החלה בק"א, מ"מ צריך להרים מהעיסה כנגד חלה שחזרה ונתערבה.

אך **במנח"ם** (ח"י סי' ס' סי' א') כתב דבה"ז מסתבר דלא החמירו כלל לחיבי בהרמה, דהנה **בירושלמי** (ע"ה פ"ב ה"א) אינא דכל תרומה שאין הכהנים מקפידים עליה כגון תרומה הלכוסין והחרובין והשעורין שבאדם א"צ להרים. וכן פסק הרמב"ם (שם) ופ"טו מ"א. וכיון שכן נר' דבה"ז שהכהנים בחזקת טומאה ואין התרומה נאכלת מטסתבר לחיבי כתרומה

שמעתא אליבא דהלכתא

מוהל אומר למול ומוהל אחר אומר לא למול האם יש לדרחות המילה

א. מצות מילה וזמנה. ב. דחייתה מחמת חולי. ג. חולי שאינו בכל גופו. ד. צהבת. ה. המילה עלולה לגרום נזק גופו. ו. מל לפני המתנת ז' ימים. ז. מח' אם נחשב חולה. ח. במקום שאחד גדול מחבירו או יש רוב פוסקים. ט. למנות מוהל המוכן למול. י. חילוק בין סוגי הסכנות. יא. חושש לעצמו.

א. מצות מילה וזמנה
 כתוב בתורה (בראשית פ"ז פס' יב) "בן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדרתיכם יליד בית וגו'". וכתב **הרמב"ם** (פ"ה שבת פ"ט מ"ו) שאם עבר אדם ולא מל את בנו ביום השמיני הרי זה עבר על מ"ע גדולה וחמורה מאד שאין בכל המצוות כמוה ועם כל זה לא נפטר ממנה ועדיין מחויב למול, וכל זמן שלא מלו הרי הוא עובר על מ"ע, ועי' בגליון שס"ב לענין דחיית ברית מילה ליום אחר במקום צורך גדול, ובגליון פ"ט לענין לאחר ביום השמיני לצורך מעלת ברוב עם או מניעת ביטול ת"ת.

ב. דחייתה מחמת חולי
 ואיתא בשבת (ק"ז) ו**ביבמות** (ע"א) שבמקום חולי לא מלין אותו. וכן פסקו **הרמב"ם** (מילה פ"א ה"ט"ז) ו**הר"ן** (שם ה"ה פ"א ע"א ברי"ף). וכן הוא בשו"ע (יו"ד סי' רס"ב סעי' ב').

ועי' **בשבת** (שם) דאמר שמואל חלצתו חמה נותנין לו כל שבעה להברותו. ו**פרש"י** חלצתו חמה, שנלף ממנו החולי ויצא מגופו. ו**בגמ'** איבעיא לן אהא דשמואל אי בעינן מעת לעת או לא. וכתב **הרא"ש** (שם סי' ט) דלא איפשיטא וכיון שפסק נפשות הוא יחבינן ליה מעת לעת. ו**הר"ף** (שבת ה' ברי"ף) כת' דבאמת איפשיטא דבעינן מעל"ע, ופירש ש"ל (שם ד"ה איבעיא) לא דאיפשיטא הכא אלא ביבמות (שם). הוא שאמרו כן (עי' בדברי הגמ' להלן), ע"כ. ועי' **ברמב"ם** (שם ה"ה"ה) שכת' שאין מלין אלא וילד שאין בו שום חולי, ושכנת דוחה את הכל, ואפשר למול לאחר זמן וא"י להחזיר נפש אחת מישראל לעולם, ע"כ.

וכן הוא בשו"ע (שם) דחולה שהוא חולי שבכל הגוף אין מלין אותו עד שיבריא, וממתינים לו מעת שנתרפא מחליו ז"י מעל"ע, ואז מלין אותו. וכת' **בשבת סופר** (א"י סי' לא) שכ"ז אחר חולי ממש, אבל במקום שלא היה חולה אלא רק חלש, מ"מ כשחבריא א"י עוד ז"י, ע"כ. ו**באות חיים ושלום** (סי' רס"ב ס"ק) כת' שצדקו דבריו. ו**המהרי"א** (יו"ד סי' רנ"ד) כת' דלשון חולי, לאו דוקא כאב ויסורים אלא כל חולשה בכלל חולי (ושם מייירי בתינוק שהתעלף), עיי"ש. ועי' **באבנ"ז** (יו"ד סי' ס"ב) שסתם סכנה אינה דוחה מ"ל (שהרי המילה עצמה סכנה קצת היא), אלא סכנה שאינה קיימת במילה רגילה דוחה את המצוה.

ג. חולי שאינו בכל גופו
 ועיי' **ביבמות** (שם) דאמרין מילת זכרו דאיתנהו בשעת אכילת פסח וליתנהו בשעת עשייתו היכי משכחת לה, ואוקמה רב פפא כגון דכאיב ליה עיניה לינוקא ואיתפח ביני וביני כלומר אתרפא בין עשייה לאכילה. וכתב **הב"י** (שם) שבחולה שאינו בכל גופו כמו הא דכאיב ליה עין בלבד דמדי אתרפא מלין אותו ולא צריך ז' ימים (כדן תינוק שחלה כל גופו), דאם איתא דהוה רבי אמתוני בתר דאיתפח שבעה יומי לא הוי משני מידי, ע"כ. וכן פסק **הרמב"ם** (שם ה"ט"ז), ועי' **בר"ן** (שם) דכאיב ליה דנקט על פפא לאו דוקא אלא ח"ה לכל חולי שאינו כולל כל הגוף דאין ממתנין לו כלל. וכת' **הט"מ** (ד"ה הנוק"י) (במות כד. ד"ה הר"ל) דלא אמרין דהיכא דכאיב ליה עיניה לא יחבינן ליה המתנת ז' ימים אלא בכאב מועט, אבל בכאב גדול בעינים ממתנין ז"י שלמים דהא חמיר מחלצתו חמה דשורייקי דעינא בליבא תלו כדאיתא בע"ז (כ"ה), ע"כ.

וכתב עוד **הנמוקי"י** (שם) דכבר דייקי מינה ברותא דמשום צער וחולי כל שהוא משהין אותו למול עד שיבריא כדי שלא יבוא לידי סכנה וכ"כ הגאון (שו"ת הגאונים שער צדק ח"ג ש"ה סי' א) דכל תינוק שהו מצטער בין מחמת חולי בין משום דבר אחר אין מוהלין אותו עד שיבריא, עכ"ל. וכן דעת **הע"ט** (הל' מילה סוף ח"ו).

וכן הוא בשו"ע (שם) דאם חלה באחד מאיבריו, כגון שכאבו לו עיניו כאב מועט וכיוצא בזה, ממתנינן לו עד שיבריא, ולאחר שיבריא, מלין אותו מיד. וכת' **הרמ"א** שאם כאבו לו עיניו כאב גדול, הוי כחולי שבכל הגוף, ע"כ.

ד. צהבת
 ולענין תינוק שיש לו צהבת שנקטו הפוסקים בסימן רס"ג ע"פ הגמ' **בשבת** (ק"ד) של מלין אותו בין חשבי חולי, לדעת **הגר"ש א"א זצ"ל** (מילה שלמה פ"ב סי' א תשובה ב' ובהג' 11) ו**הגר"ש א"א זצ"ל** (שם) שעד רמ"ה 13 מ"ג בילירובין אפשר למולו (כי ע"פ הרפואה בזה"ז באופן זה (ואפילו ברמה גבוהה יותר) אין סכנה כי הצהבת אינו מחלה על בסיס הבילירובין בלבד), ודעת **השבט הלוי** (ח"י סי' ר"ז) שאפי' ברמה של 10 מ"ג לא מלין כל זמן שרואים שעדיין התינוק צהוב, ובדרך זה נקט **המנח"ם** (ח"י סי' קמ"ה). כמו כן דעת **הגר"ש א"א זצ"ל** (שם) שאם הגיע לו - 18 מ"ג יש לדון את התינוק כחולה ויש להמתין עוד ז"י מאז שירד הבילירובין, מאידך דעת **הגר"ש א"א זצ"ל** (שם) אפי' אם הגיע כבר ל - 19 מ"ג אם לדעת הרופאים הוא נחשב בריא אלא לדוננו כחולה. ודעת **השבט הלוי** (ח"י סי' רט"ו) ו**הגר"י זילברשטיין** (שם) שמנהיגנו שנחשב כחולה מרמה 15 מ"ג. ועי' **בשבט הלוי** (ח"י סי' ר"ו), **בתשובות והנהגות** (ח"י סי' רצ"א ו"ח"א סי' תקפ"ו) ו**במשנה הלכות** (ח"י סי' קע"ו). ומנהג המוהלים בכל כגון דא משתנה וכל א' הולך לפי הוראת רבותיהם ולפעמים לפי מנהג המקום שהם מלין.

ה. המילה עלולה לגרום נזק לגוף
 וכת' **הב"י** (סי' ע"ה) בשם **ה"ר מנוח** שמחמת דבר שאינו בגופו של תינוק כגון שרוצה לצאת לדרך, אין משהין את המילה בשבילי, כי היכי דלא משהינן בשביל נשיבת הרוחות דשומר פתאים ה' כדאיתא ביבמות, ע"כ.

ומ"מ כת' **האבנ"ז** (יו"ד סי' שכ"א) לענין תינוק הנוול ברנל עקום והרופאים רוצים לעשות לו גופסין לרפאותו ואם ימולו אותו מקודם א"י להם לעשות הרפואה וישאר הילד בעל מום, ופסק דהדבר ברור דמותר לעשות לו ואף שע"י ידחה המילה בזמנו דמ"מ אינו מחויב לבזבז עלי' הון רב כבאו"ח סי' תרנ"ו, כ"ש שלא יהי' הולד בעל מום, ע"כ. וכן נקט **החלקת יעקב** (אה"ע סי' כז) ועי' עוד מש"כ בגליון שס"ב.

ה. מל לפני המתנת שבע ימים (תוך שבעה הוי פטור או דחייה)
 ועי' **בבני ציון** (ח"י סי' פ"ו) שדוקא אם המתנת ז"י היא מה"ת מהלכה למשה מסיני או תקנת חכמים, וכתב שביבמות (שם) מוכח דמה"ת הוא, דאמה דמקשה שם ל"ל קרא דמילת זכרו מעכב באכילת פסח כיון דכבר כתב קרא דמכב בשעת עשייה, ומתוך כך א"י עסקין שחלצתו חמה וכו', ונמהלה מצפרא בעינן מעל"ע, הרי דפשיטא להגמ' דמדא"ה הוא מדמוקי קרא ליה. ועיי"ש שכת' שיש בזה נפ"מ ע"פ מה שמסיק הש"ך (סי' רס"ב ס"ק ב) דהמל תוך ח' צריך להטיף ממנו דם ברית, דהשתא אפי' אדאי. ועפ"ז כת' שאם התינוק אינו חולה תוך ח' אם חל שמיני הליות בשבת כיון דמדא"ה צריך להמתין ז"י הו"ל המילה בשבת יום שמיני לליתיה כמל תוך זמנו ונמצא מחלל שבת. וכ"כ בספרו **ערו"ל** (במות נא. ד"ה בגמ').

אולם **הבית יצחק** (יו"ד סי' פ"א) צא אתו ד"ה (אמנם) כת' שהטעם שצריך להמתין ז"י הוא כדי להברותו, ואם מל תוך ז' מעל"ע א"י להטיף דם ברית דאין זה רק משום סכנה דלא כמ"ש בערו"ל. וכן דעת **הגר"ש א"א זצ"ל** (שש"מ יו"ד סי' רס"ב ס"ק ד) דהבנין ציון הוא תמוה, ונר' ידימים אלו הם כמו ג' ימים ז' ימים בנוגע לילודת לענין שבת ויוה"כ, והיינו דמשום שיש שיבוא פעם לידי סכנה קבעו חכמים זמן אשר אז ודאי ליכא סכנה, כמו שאמרו שאין עושין בשבת ע"י נכרי שמא יבוא פעם אחרת לידי סכנה, וכיון שכן קבעו חז"ל אין מתחשבים זמן זמן זה בדעת רופאים ואומרים שיכול למול, ע"כ. ובדרך זה מבואר **באבנ"ז** (יו"ד סי' שכו אותיות ה' - ו) ועי' **במנ"ח** (מצוה ב) ד"ס"ל שאין איסור למול בתוך ח' ימים, ואף שבודאי לא קיים מ"ע, מ"מ גם לא ביטל מ"ע דמילה, אלא דבעידן ריתחא ענשינן אעשה, וכן הדין לאחר זמנו בלילה, ולדעתו ז"ל שבמ"ד ע"פ נחשב מהול. ו**באות חיים ושלום** (שם) כת' דאם עברו ומלו ילד בשבת (ביום ח'י) שהיה חולה באמצע השבוע בחולי החום הוי חיוב כרת וכו', הביאו **המנח"ם** (ח"י סי' צ"ב) וכת' דממשי"כ שם (סי' רס"ג) נר' ד"ס"ל לחלק בזה בין בחול לשבת, עיי"ש.

ו. מחלוקת אם נחשב חולה

ויש לדון במקום מתי הפוסקים אם ניתן למול כהא דצהבת הנייל כיצד עד אבי הבן לנהוג, האם רשאי להתחלה למנות מוהל המוכן למול ועי' לקיים המילה (באופן שאין מנהג קבוע באותו מקום שאם יש מנהג מקובל בדי"א אסור לשנות מהמנהג) או אם עליו לחוש מפני חשש פק"י דספק נפשות לחומרא כמבואר ברא"ש הנייל (אות ב'), ועליו לדחות המילה.

והנה אע"פ שבעלמא במחי' הפוסקים הובא בע"ז (י) דאם היו שנים אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחרי וחי' לאסר הלא אחר המחמיר ר' יהושע בן לוי קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר הוא סופרים הלך אחר המיקל, והארכנו בזה בס"ד בגליונות מ"ח, מ"ז וקס"ו, מ"מ לענין סכנה י"ל דבכלל ספק נפשות הוא רובא לחומרא דהרי קיי"ל דספק סכנה לחומרא, וכן מבואר ברבינו יוחנן (י"ג ח"ב נ"ג ע"ד הובא בב"י או"ח סי' תריח) שבמקום מתי' הפוסקים במידי סכנה מספק אזלינן לחומרא. וע"י עוד בזה בשמעתא עמיקתא גליונות קצ"א ור"ח שכי"א, ואי"ה ה"ה בב"ד.

ז. במקום שאז"ה נדרים פוסקים או יש רוב פוסקים (לכתב אהרן הרב הכהה במקום כנדה)

ואפילו במקום שיש רוב פוסקים המתירין למול, י"ל דאזלינן לחומרא דבמקום פק"י לא אזלינן בתר רובא כדאייתא באו"ח סי' של"ט וע"כ אפילו ביה ט' עובדי' וישראל א' בחצר ויפיר א' מהם לחצר אחרת ונפלה וע"כ מלוה מפקחין בשבת. אבל בשאבת מים יש לדון בזה כי במקום שיש רוב דעות או חכמה י"ל שהולכים אחר הרוב אף בכ"ה. דהנה נ"ל הראשונים בהגבית מסקנת הש"ס יומא (פג-פג) דאמרו דחולה מאכילין אותו ביו"ה ע"פ בקיאי. דעת רוב הראשונים (וחלק הובאו להלך) כפשט הפשוט בגמ' יש בסכנה לא אזלינן בתר רוב דעות וע"כ אף אם רוב הרופאים אומרים שהחולה יוכל לצום ביו"ה מ"מ הפוסקים אותו ע"פ מיעוט הרופאים שאומרים שאינו יוכל לצום, וכן דעת הש"ס (סי' תריח סעי' ז), וכן דעת הראשונים (מנות שאילתא לה) ורש"י (שם פד' ד"ה אבל) דס"ל שהולכים אחר רוב דעות כמו שמצינו בסנהדרין דאזלינן בתר רובא אף לענין נפשות. (דעת המ"מ (שבה"ע פ"ב הי"ח) שכן דעת הרמב"ם). וע"י ברמב"ן (והוא"ו שער המיחות ענין הסכנה) איך שביאר הש"ס אליבניהו. ונ"מ עיי"ש שכת' דלחות כל דמי דסנהדרין אחרת דעתי' דייני ניהו, אבל הכא כיון דאיכא תרי דאמרי צריך ואינך לא צריכי לן לאומדנא כלל כמאן דליתנהו דמי. ובאי העמק שאלה (שאיילתא לה אות א) דר"ל דבסנהדרין מתחילין והורכבו לדעת כולם ואין להוראה נגמרת בלתי שאלת פי כולם וע"כ יש לנו לילך בתר רוב דעות, משא"כ בחולה כיון דבאו תרי ואמרי צריך שוב אין לנו לשאלו ע"פ דאחרים דכבר נגמרה ההוראה משה"ח כמאן דליתנהו דמי דכבר יצא בהיתר, ע"כ. (אלא דעי' בדברי הרמב"ן דלחלק משמעתא דס"ל שיש משום שנגמרה ההוראה הדין כן, אלא משום שא"צ לברר עוד כי אין השאלה מוטלת על כולם אלא על מי ששאל רוב).

אלא דלענין אם אזלינן בתר רוב חכמה ובקיאות ככה"ג (כגון שרופא א' מומחה אומר שיכול לצום ושנים שאינם מומחים אומרים שאינו יכול לצום), א"ב דעת הר"ן (י) ד"ה ומקבלינן שהולכים אחר הבקיאות אפי' בא' כנגד שנים והולכים אחר מומחה בין להקל בין להחמיר, וכ"ש בשנים מומחים כנגד שנים שאינם מומחים. (ודעת הדרי"מ (שם) שכן דעת הרמב"ם). ב' דעת הרמב"ם (שבה"ע פ"ב הי"ח) שביארו של המ"מ (שם) שבשוין בשנים הולכין אחר הבקיאות בין להחמיר בין להקל, אבל כשאינם שווין במנין הולכים אחר הרוב. ג' דעת הרמב"ם (שם) דרק בשוין במנין הולכים אחר החכמה והחמיר בין להקל בין להחמיר, אבל בא' כנגד שנים, אפילו אם היחיד הוא מומחה והשנים אחרים אינם מומחים, הולכים אחר השנים ואין דבריו של הא' כלום, אבל אם הא' מופלג בחכמה מאוד חוששין לדבריו אם אומר צריך אפילו במקום שנים, ולא אמרינן דאין דבריו של א' במקום שנים, ע"כ. ד' דעת הר"ם (שם) והטור (שם) שאין הולכין אחר בקיאות כלל.

ועיי"ש ברמב"ן שביאר שיתנו כי מצינו דאזלינן אחר רוב חכמה בע"ז (שם) דאמרו א' מטמא וא' מטרה כו' היה א' מהן גדול בחכמה ובמנין הלך אחרי, הלכך במנין רוב ברוכאים הולכין אחר חכמה ובקיאות, ואע"י דבסנהדרין הולכים אחר רוב דעות ולא אחר רוב בקיאות, תהם דינין ע"כ וכולם צריכים לאותו הדון, ומדינא לא היה ראוי להיות דין עד שישכמו כל הצריכין לדעת א' אלא דרחמנא אמר אחרי רבים להטות, אבל הכא שומעין לחכם, והשני אינו ראוי להיות נשאל בפני מי שגדול ממנו בחכמה ובטל הוא, מיהו א' במקום ב' כיון שכולן רופאים ויודעים ומופלגים זה איך דבריו של יחיד במקום שנים, מ"מ (במ"ג) מהם בחכמה חוששין לדבריו להחמיר אפי' במקום רבים, אבל להקל כדון היחיד, דאשכחן לענין ב"ש ובי' גבימות (ד"ה) דאזלינן בתר רובא מיעוט דכי הדדי ניהו, אבל כיון שב"ש מחדדי טפי חוששין לרוב חכמה להחמיר, ע"כ. וע"י מש"כ בזה

המנהג הי"ם (מהדור' תני' י"ד סי' ח אות ב' ד"ה וכל זה בני ארץ).

והנה הרמ"ם (שם סי' ע) פסק כהרא"ש והטור. אבל הבי"ח (אות ה) והמ"א (סי' ט) פסקו כהרמב"ם דבשוין הולכין אחר הבקי אם הוא מופלג בחכמה. והמ"ב (סי' ח) הביא פלוגתתם, וסיים שאכן אם אותן האומרים שצריך הם מרובין אזלינן בתר דידהו להקל אף שאין חכמים ובקיאים כ"כ (דבזה מצרף דעת הרמב"ם שם דאזלינן בתר רוב דעות). והמ"א (אות ג) כתב שהמ"ב (סי' ח) כהרמ"א לפי הפסד. והביאו הכה"ח (אות כה) ובאלף למטה (סי' ג) כתב דשפיר יש להקל בזה כהרמ"א. ועיי"ש במ"ב (סי' ח) שאם הרופא ההוא הוא מופלג בחכמה יותר מאחרים חוששין לדבריו להאכילו אף שהם רבים נגדו, ע"כ. ומיי"ש עיי"ש (סי' ב) ששמעט דס"ל שיש אם יש רוב דעות ורוב חכמה אזלינן בתרייהו (א"כ החולה מסייע למיעוט), וכן דעת המ"א (אות ג). אולם הכה"ח (אות כה) חולק ע"ז וס"ל דאף ככה"ג הוי ספק פק"י. [וע"י בצ"א (י"ח סי' פ"ז אות י) שכת' שהמ"ב סותר א"ע בהבה"ל (סי' שפ"ד) ו"ה רובא אחר], דכת' דהסתמך האחרונים דבמנינם שזים הם חולכין בתר רוב חכמה. ומשמע שם דדוקא ככה"ג הדין כן, הא אילו היו רבים נגדו לא אזלינן בתר רוב חכמה, ואילו בסי' תרי"ח פסק דאזלינן בתרייהו דרוב חכמה להקל ולהאכילו גם כשרבים נגדו. והערוה"ש (אות יד) נקט דמופלג בחכמה שומעין לו להקל אפי' כשהוא נגד שנים. ועיי"ש דכשהמופלג בחכמה אומר להחמיר א"כ שומעין לו אפי' נגד א' האומר שצריך והוא קטן הרבה ממנו, ודלא כבה"ל דס"ל דשומעין לו גם להחמיר. ולפי"ז מבואר דבסכנה לא אזלינן בתר רוב בקיאות וחוששין אף למיעוט מפני הסכנה. וי"ל שה"ה בני"ד דאף אם הרוב נוקט שאפשר למול וע"י מיעוט שאומר שיש להמנע מלמול כי אסור להסתכן אף עבור מצות מילה.

ה. למנות מוהל המוכן למול

והנה הרמב"ן (שם) כתב לדחות דעת הסוברים ללמוד מסנהדרין דגם בנפשות אזלינן בתר רוב דעות או חכמה, דאיכא למימר שאני התם דכולהו דיינין ניהו, אבל הכא כיון דאיכא תרי דאמרי צריך ואינך לא צריכי לן לאומדנא כלל כמאן דליתנהו דמי. ולפי"ז יוצא דכל שבעיר רוב בקיאות א"כ שוב אין לנו צורך בהוראת רופאים אחרים, ודי לשמוע על הרובא הכרע בדבר א"צ לשאלו אחרים, ולא דמי לב"ד שכולם צריכין לדון בדבר. וע"כ מי שמינה מוהל מומחה א"צ לברר דעות אחרות. אלא שבאופן שידוע שיש מתי' ר"ש שגם ככה"ג י"ל דחשיב כאילו שניהם לפניו שעלו לנהוג לחומרא. [וע"י באג"מ (י"ח ח"ה סי' כד אות ה) שהוכיח לענין הוראת א"כ שאף במקום שידוע לנו שיש מחלוקת יש רשות לשאל מבעל הוראה שחכרע עבור, ודי מוכרחין למר דהתורה נתנה רשות להורות, עיי"ש. ולפי דבריו י"ל דה"ה בני"ד אם הלך לבקי בהוראה והכרע בדבר (כגון בגוונא שהדבר תלוי אף בשיקול הדעת ע"פ עוד צדדים חוץ מהצדדים הרפואיים) אין עליו לחוש].

ט. הידוק בין סוגי הסכנות

אלא דנראה דאכתי יש לחלק בין סוגי הסכנות, דהיכן שיש מתי' האם יש חשש פק"י ודאי ספק נפשות לחומרא, ואף אסור לו להחמיר על עצמו למולו וכמו שבארנו בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון פ"ח שאסור להסתכן לצורך מצוה, וע"כ כשאחיו מתו מחמת מילה אסור לו להחמיר על עצמו (ע"י שם הדעות בה).

אבל במקום שהחשש הוא ארוך, וכמו שחז"ן שהאלו שהלכו אחר הוראת המקילים לא הסתכנו (כגון ברמת דעה שרבים נהנו להקל, ככה"ג ניתן לסמוך למולו בזמן דבה"ג אינו בכלל חשש פק"י, וכמ"ש הש"ש"ב (פ"ב ה"ה ג) בשם שהגרשז"א זצ"ל דכל שהעולם נוהגים לעשות כן ולא לחוש אינו בגדר סכנה ומותר לסמוך בזה י"ע שומר פתאים ה"י, ע"כ. וע"י דבה"ג רשאי לסמוך על הא דאמרו בפיסוק (ה) דשלוה מצוה אינן נזוקין, דתנן בברכות (כ) אפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק תפלתו, ופירש הרמב"ם (שם) דדוקא נחש שרוב פעמים אינו נושך אבל עקרב פוסק. ולכא"ז צ"ע דהרי לא אזלינן בפק"י דלתר מוהל א"כ ובקובץ שיעורים (פסחים אות לב) כתב דכיון דרובן אין ממתין ח"ל אלא שכיח היזיקא וממילא יש לסמוך דאחראי בשלוחי מצוה אינן נזוקין, ע"כ. וכן נקט הגרשז"א זצ"ל (ש"ש"ב פ"ב ה"ה ג) וע"י מש"כ עוד בזה בגליון קצ"א. ובכה"ג שאינו חושש א"צ לחשוש בבנו כמבואר במעיל צדקה (סי' כ' ד"ה וזהו"ו) דהיכן שאדם רשאי שלא לחוש משום סכנה פעמים שאף את בניו מותר לקחת עמו (שם מיייר לענין עלות לאר"י), עיי"ש.

י. הוי"ש לעצמן

ומי"מ החושש בדבר וע"כ רוצה לבחור במוהל שימנע מלמול, נראה דרשאי, כי אינו דבר שאינו סכנה לגמרי והוא חושש לעצמו, וכמבואר בשו"ת צננת פענח – שאדם שמדמה בעצמו בעת המוהמה מפני גי"ש של נכרים ולסטים שעיי"ז יהיה לו סכנה, מותר לו לעבור על איסורי שבת ולברוח אע"פ שאין בזה סכנה ממש אלא שמתירא הוא מהסכנה, אבל לאחרי"ם אסור לחלל שבת עבורו. וע"י במאירי (שבת קמא) על הא דאמרו דאסור לישון יחידי. ובדרך ד' למצינו באג"מ (ח"א סי' קכ"ד ד"ה ומי"ש המ"א). וע"י בשמעתא עמיקתא גליון קצ"א.

מוסקנא רדינא

העולה לדינא, א' תיגון שחלה כל גופו לא מלין אותו בזמנו משום חשש סכנה, אלא דוחים המילה שבעה ימים מעת לעת מזמן שהבריא. ואם לא חלה כל גופו מלין אותו מיד שהבריא. ב' במקום שיש ויכווח בין הרופאים או מחלוקת הפוסקים אם ניתן למול בזמן או שיש לדחות המילה מחמת חשש סכנה, צריך לנהוג לחומרא ולא למולו (ואם קיבל מבעל הוראה הכרעה במח' הפוסקים יוכל לסמוך על דבריו). ומי"מ אם יש מוהלים שנוהגים כשיטה אחת בפוסקים ויש מוהלים אחרים שנוהגים כשיטה אחרת ואינם שהחשש סכנה הוא ארוך שהרי רואים שרבים נהגו למול ולא הסתכנו (כגון ברמת מסוימות של צפת), ניתן לסמוך ולמולו בזמן, שבאופן זה אומרים "שומר פתאים ה"י וישלוחי מצוה אינן נזוקין". אלא שאם חושש משום הסכנה ועל כן רוצה למנות מוהל שימנע מלמול רשאי לעשות כן. והכל לפי הענין. ובמקום שיש מנהג יש לנהוג כפי מנהג המקום.

שאינו הכהנים מקפידים עליה. ואע"ג דמבואר בכמה משניות דנוהג שפיר חובת תרומה גם בתרומה טמאה, ע"י ברי"ש (פ"ה מתרומות) שהריגש בזה וכו'. דמה שנוהג חיוב זה גם בתרומה טמאה הוא משום א"ז פלוג וגזרו בטמאה אטו תרומה. וכיון שכן נ"ר דבה"ז דליכא כלל תרומה שנאכלת הרי זה חשיב כאילו לא משכח"ל כלל תרומה וכו'. שיהיו הכהנים מקפידים עליה, וכיון שכן לא נוהג עשוי כל דין הרמה.

ג – וכת' הרמ"א (רס"י שכי"א) דהיכא דחזרה החלה ונתערבה בעיסה ואין קי"א לבטלה, אם לא אכל מהעיסה בשליל לחכם עליה ויתיר כנדר, דנשאלין על הקדשות, ויחזור ויטול חלה (מיינוני משמיה דהסמיק).

אמנם ה"ט"ז (שם סי' ק"ב) הקשה על דברי הרמ"א דמדברי המשנה (פ"ה דתרומות מ"א) וכן מדברי הרמב"ם (פ"ד מה' תרומות הי"א) נראה דבה"ה אין לה תקנה. דהא דמניה שאלה בתרומות ומעשרות היינו כשניחם מצד הניתנה עצמה שחוזר ממנה מחמת איזה טעם שיש לו אפי' בלא תערובות, אבל לא מחמת התערבות, כי כל פתח וחורטה צריך שיהיה עיקר הנדר נעקר, כי אם יתקיים הנדר ימשך לו ע"פ ההכרח איזה נזק, משא"כ בזה דודאי אפשר היה לו לידור ולהזהר מן התערבות. ע"ש. וסיים דדברי הסמיק דכאן צ"ע גדול ליישב, וע"י לסמוך על פסק זה ולהקל בשביל זה.

אולם יעו"י בבידק הבית (סי' שכי"א) דכת' כהרמ"א, דאחר שהיבא דברי הרמב"ם בפ"ד מה' תרומות דהמפריש תרומה ומעשרות ונתיים עליהם הרי זה נשאל לחכם ומתיר לו כדרך שמתירים לו שאר נדרים, כתב דמזה יע"ש למי שנתערבה חלתו עם עיסה אחרת.

ועיינן בשי"ט בנקה"כ (שם) דכת' ליישב דברי הסמיק. ובברכ"י (סי' שפ"ב סי' א) כת' דיש לנהוג למעשה כהרמ"א, ואף שה"ט"ז פליג בזה, כבר הנקוה"כ תבריה לגזירה, וכן ס"ל למרן בבידק הבית, ורובן קשישיא מענינין מן המכריים דהכי נהוג גדולי הדור שפלגינו. וכיוצ"ב כתב החת"ס (האע"י ח"ב סי' צ"ב) דסוגיא דעלמא וכן חורו רבותיו להתיר הנדר דלא כט"ז.

ואע"י דהתערבות בתר נולד הוא, ואין פותחין להתיר הנדר בנולד, א"כ כתב הרמ"א (יו"ד סי' רכ"ח סי' ג) דהא דאין פותחין בנולד היינו לעשות מן הנולד פתח כדי שיתחרט, דודאי אינו מתחרט רק מן הנולד והילך, אבל אם מתחרט מעיקרו אע"פ שעושה מכח הנולד מקרי חרטה ומתירין לו.

וכבר מבואר במבשר (סי' רכ"ח סי' ז) דמי שמתחרט בעיקר הנדר א"צ פתח. ואף די"ש מי שמצריך שניהם גם פתח וגם חרטה, כנזכר בשי"ט דדברי המתברש שניהם הא כתב הרמ"א שם דיעשה מן החרטה פתח שלאחר שאומר שמתחרט מעיקרא אומרים לו אילו ידעת שנתחרט כלום נדרתו אומר לא ואז מתירין לו.

העולה לדינא – מי שהפריש חלה מן העיסה, וחזרה החלה שפריש ונתערבה בעיסה, אם יש בעיסה פי מאה משיעור החלה לא נאסרה העיסה ובטלה החלה מקי"א. ונכון שירים מן העיסה כדי שיעור החלה שנתערבה. ואם אין בעיסה פי מאה משיעור החלה כדי לבטלה, או שאינו יודע שיעור החלה, ילך אצל שלשה וישאל על הפרשתו ע"י חרטה מעיקרא, ומן החרטה יעשו לו גם פתח להתיר נדרו, ויחזור ויפריש חלה מעיסתו. [אלא דדעת הברכ"י (סי' שכי"א) דכשפריש חלה שנית לא יחזור ויברך על הפרשה, דברכות ויש מעכבות ויש לחוש קצת לדעת הר"ן. ועיינן בדרך ארמנה (פ"ד מתרומות סי' קפ"ד) דנקט לדינא דיחזור ויברך על הפרשתו השנית].

פניני מופר

עניני שבת קדש

מעלת וקדושת השבת (ז)

שבת קדש היא אוקות והברית שנתן הקב"ה לישראל - "שבת קודש הוא האות הגדול והברית שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל למען ידעו כי ששת ימים עשה ה' כל מה שברא בשמים ובארץ, וישבות ביום השביעי. ולפי שהוא עיקר הגדול באמונה להאמין שהקב"ה ברא העולם ומלואו ואחזנו בעבדיו וחיובין לעבדו בגופינו ונשמתינו, כי הוא המחיה לכל ומשגיח על כל ונותן לחם לכל ובידו להמית ולהחיות, כי הוא הבורא היוצר והעושה, לכן בא אזהרה הזו על שבת י"ב פעמים...

ולכן כיון שמאוד גדולה קדושתה לכן רצה הקדוש ברוך הוא לזכות אותנו שולכנו כלולו לנשמה יתירה בקדושה יתירה בשבת. ולכן צוה אותנו לשבות ביום הקדוש הזה ולכבדו ולענונו, עד שאמר ששקולה שבת כנגד כל התורה, וכל המשמר שבת כהלכתו מוחלין לו כל עונותיו, וכל המחלל שבת כאילו עובד עבודה זרה". (זכור תורת משה, מבעל חיי אדם, סי' א).

נעריך ע"י מהבר סדרת "עבודת המועדים"

ניתן להאזין לשיעור הלכה במשעתי' עמיקתא שליט"א הלשון – טל': *6761 ישל על להקיש 3-1 שולחה 65

ניתן לתרום דרך "זרבים פלוג" – יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי וישבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

הגליון נתרם בעילום שם להצלת התורה ומגשפתה – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 0503-767-052

שמעתא עמיקתא – להפצת הגליון במקום מגוריים או לימודים נא לשלוח בקשה לדוא"ל: Amikta571@gmail.com

